

19·2% (Češka), 13·5% (Moravska), 18·3% (Šlezija) brez spričeval, zdaj ga je le še 3·8%, 3·0% in 2·4%. Boljšale so se sicer razmere dosledno pri učiteljih in učiteljicah, vendar so vspehi pri učiteljih boljši.

Med učitelji je imelo l. 1880. samo 71·6% spričevalo usposobljenosti, 15·0% zrelostno spričevalo, 13·4% pa nič spričevala; l. 1885. je poskočilo prvo število na 79·7%, drugo na 16·1%, tretje je palo na 4·2%; l. 1890. pa vidimo pri 85·3% učiteljev spričevala vsposobljenosti, le 10·1% je bilo samo zrelih in 4·6% sploh neizprašanih. Drugače pri učiteljicah. Učiteljic je bilo l. 1880. samo 68·3% vsposobljenih, 21·2% zrelih, 10·5% sploh neizprašanih; l. 1885. je bilo 72·3% vsposobljenih, 22·3% zrelih in 5·4% sploh neizprašanih; l. 1890. pa 76·2% vsposobljenih, 11·2% zrelih, 5·3% popolnoma neizprašanih.

Na Kranjskem nahajamo 1880. l. 64·0% učiteljev vsposobljenih, 11·9% zrelih, 24·1% sploh neizprašanih; 1885. l. že 78·3% vsposobljenih, 17·8% zrelih in 3·9% neizprašanih; 1890. l. pa 81·4% vsposobljenih, 10·3% zrelih, 8·3% neizprašanih; učiteljic pa 1880. l. 58·1% vsposobljenih, 40·2% zrelih, 1·7% neizprašanih; 1885. l. 87% vsposobljenih in 13·0% zrelih; 1890. l. 73·2% vsposobljenih, 13·6% zrelih in 6·9% neizprašanih.

Za uredbo osebnih in službinskih razmer učiteljev-vojakov so skrbeli po posameznih kronovinah praviloma posebni deželni zakoni. Z ozirom na te določbe so se jemale pri popisovanju tudi vojne dolžnosti učiteljev v poštrev.

Od vsacih 100 učiteljev je bilo torej 3·7% rezervnikov, 10·7% nadomestnih rezervnikov, 4·3% brambovcev, 49·3% črnovojnikov in 32·0% vojaštva prostih; na Kranjskem posebej pa 6·9% rezervnikov, 8·8% nadomestnih rezervnikov, 4·4% brambovcev, 39·0% črnovojnikov, 40·9% vojaščine prostih.

Z učiteljskimi prejemki se zadnji popis ni pečal, ker so po vseh kronovinah že zakonito uredjeni, ker spadajo v rubriko statistike o šolskih potrebščinah, in so se osrednji statistični komisiji zdele pozvedbe in njih vspeh za objavo na tem mestu nepotrebne.

E. Lah.

Književnost.

Ročenka. Rozhledy po škostvi a písemnictví paedagogickém. Ročník I., 1894. Uspřádal (uredil) prof. Dr. Jan. V. Novák. V Praze 1894. Nakladem spolku Dědictví Komenského. 252 st. velika 8°. Cena 5 K 20 h, za člana 2 K 60 h.

To je naslov najnovejši knjigi, kojo je izdalo društvo Dědictví Komenského, koje društvo je osnovalo učitelstvo „češko-slovanske“ v trajno oslavo neizginljivega spomina J. A. Komenskija o prilike tristoletnice njegovega rojstva. Namen društvu je pospeševati in povzdigniti pedagoško slovstvo (češko) in mladinske spise; dajati svojim članom spise, bodisi po zelo znižani ceni (letos 50%) ali celo zastonj; s prebitkom podpirati učiteljske sirote iz kraljevine Češke.

To knjigo je dobil poročevalec na ogled in to vsled posredovanja sl. uredništva Beseda Učiteljská, katero je prosilo založnike in pisatelje pedagoških spisov, naj bi oni blagovolili pošiljati (k boljšemu spoznavanju in spojitvi čeških učiteljev s slovenskimi), novo izdane knjige. Naj mu je tu dovoljeno za tako ljubav izreči najiskrenejšo zahvalo!

V predgovoru piše g. urednik, da je to poskus pregleda o razvijanju pedagoškega delovanja Čehov in bralce seznaniti z najimenoitnejšimi pojavi pri tujih narodih, zlasti slovanskih.

Veliko in hvalevredno nalogo si je stavilo sl. društvo in ta knjiga je za vsacega šolnika velezanimiva, pogrešam le o književnem delovanju Slovakov, Poljakov, Rusov, Črnogorcev. Gotovo se bode to v drugem zvezku nadomestilo.

Knjiga razpravlja o češki literaturi 1882—1892 in 1893, ima pregled novejšega pedagoške literature srbsko-hrvaške in novejšega slovensko pedagoškega slovstva, o katerem je pisal Radoslav Knadič, preložil v češčino G. Lego. V tem članku častno piše o slovenskih učiteljih; opisuje delovanje in vsebino Učit. Tovaša in Popotnika; slika vrlo delovanje napredujočega Pedag. društva v Krškem, Vrta ter slednjič omeni o Popotnikovem koledarju. Knjiga ima toliko gradiva, da mi ni možno o vsem pisati, ker bavi se dalje z najimenoitnejšimi pojavi iz šolske organizacije v Švici, na Ogerskem, Hrvaškem, Srbskem, Bolgarskem, Rumunskem, Rusiji, Franciji, Italiji, Švedskem in Angliji; ima zanimiv sestavek šolskih postav iz l. 1893.; opisuje stan in delavnost učiteljskih društev na Češkem, Moravskem in v Šleziji in delovanje deželnih zborov v teh deželah glede šolstva. Slednjič ima pregled člankov v učiteljskih listih in mladinskih spisov iz l. 1893. ter kratko zgodovino društva „Dědiktvi Komenskeho“.

Iz te velezanimive knjige hočem prihodnjič še kaj omeniti, ter ob enem izražam željo, naj bi si naše sl. Pedag. društvo v Krškem stavilo tako nalogo ter opisalo vsaj razvoj našega slovstva.

Janko Toman.

L i s t e k.

Na Gregorčičevem domu.

Spomenica o petdesetletnici rojstva pesnikovoga.

Dné 15. vinotoka dovršil je naš planinski slavec, Simon Gregorčič, 50. leto svojega življenja. Tem povodom dovolim si opisati v naslednjih vrstah svoj pohod njegovega rojstvenega doma tam gori pod Krnom, v divnem, „planinskem raji“ ...

Dné 16. grudnia 1881. l. stopil sem prvič pred čestito obličje slavnega našega pesnika ter sem preživel v njegovi velezanimivi družini ondu na solnčnem griču Rifemborskem blažene ure. In ko me je pozneje službena pot privedla tja gori v preslikovito Soško dolino, polotilo se me je hrepenenje, da si ogledam opevano torišče njegove mladosti.

Bilo je lepega nedeljskega jutra začetkom mal. srpana l. 1882., ko se napotim iz Kobarida gori na Libušnje. Dospevši navzgor k cerkvi, stoječi na zeleni ploščadi z nizkim obzidjem opasani, začujem jarni glas propovednika; ali ker sem bil vsled prenagle hoje od potu ves premočen, bal sem se stopiti v hladno cerkev; vrhu tega pa kot nepoznan tujec ljudstva nisem hotel motiti v pobožnosti, temveč sem se vdeležil službe božje pred cerkvenimi vrati pod milim nebom. Po maši predstavim se tačasnim duhovnikom na Libušinji in sta bila nastopna čestita gospoda: vikarij Fran Smrekar, ki je nedavno legel v grob tam v Medani na Goriških brdih in kaplan Janez Vuga, sedanji vikar v Kamnem pod Libušnjem. Ko njima razodenem namen in smoter svojega pota, reče mi dobrovoljni g. vikarij: „Zagrabite z nama dve, tri žlice juhe in po večernici izpremiva Vas midva gori na Vrsno, na zaželjeni dom Gregorčičev!“